

ἀκόμα, γιατί κάνει γονέος πρὸς γονέο ὅ,τι κάνανε ἐκεῖνοι; Πηγάζετε στὴ Μάβρη θάλασσα, νὰ δῆτε πῶς γικτρέβουνε τοὺς χαβάδες—θέρμεζ, κάψες· μὲ τὰ ζεστά νερά, μὲ τὰ πουκάμισα βουτηγμένα σὲ γιαουρτι ἀνακατωμένο μὲ σκόρδα κοπανισμένα καὶ νερό, ποὺ τὰ φοροῦνε κατάσκακα στοὺς ἀρρώστους καὶ τοὺς σκεπάζουνε ὕστερις γιὰ νὰ ἰδρῶσουνε. Δὲ μοιάζει ἀφτὴ ἡ γιατριά μ' ἐκεῖνα ποὺ κάνανε τοῦ φίλου μας τοῦ Ἀπελλά οἱ παπάδες τοῦ Ἀσκληπιού; Δυστυχῶς δὲν εἶμαι ἀρχαιολόγος οὔτε καθηγητής, καὶ γιατὸ σωμαίνω, καὶ γυρέω τὴν ἐξήγησιν ἀπ' τοὺς εἰδικούς.

ΚΩΣΤ. ΔΑΝΑΡΑΣ

Γιατρός βραβευμένος ἀπ' τὴ Γρατρικὴ Ἀκαδημία τοῦ Παρισιού

ΣΤΟΝ ΨΥΧΑΡΗ

Μοῦ γράφεις σ' ἕνα σου βιβλίον: — «Γιὰ νάχης θάρρος καὶ νὰ μᾶς δίνης». Στὰ λόγια σου αὐτὰ τὰ λίγα δλάκαιρη ἡ ψυχὴ σου, ἡ μεγάλη σου ψυχὴ. Στὸ μεγάλο ἀγῶνα, ποὺ τόσο παλληκαριάτικα ἔχεις ἀναλάβῃ, στὸν εὐγενικό της καρδιάς σου πόθο νὰ ἰδῆς γλήγορα ξαπλωμένη στὴν Ἑλλάδα διη τὴ σωτήρια ἰδέα τῆς ἀληθινῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας, στὴν ἰδέα, ποὺ θρόνο ψηλὸ της ἔχεις στήσῃ, ὄχι, τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει.

Παλληκαρία στὴν πέννα, παλληκαρία στὴν ψυχὴ.

Καὶ ἂν καμμιὰ φορὰ λόγια φριμακερὰ κι' ἀδιάντροπα ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη σου Ἑλλάδα, ἀπὸ τὰ μαγεμένα της Πατρίδας σου ἀκρογιάλια, σοῦ στέλνουν ταπεινοὶ τῆς ψευτιᾶς δοῦλοι, κείνοι ποὺ μονάχα γιὰ τὸ δικό τους συμφέρον δουλεύουν, ἀδιαφορῶντας γιὰ ὅλα, ἀφοῦ ἀδιαφοροῦν, ἂν μὲ τὰ λόγια τους ἐκεῖνα ντροπιάζεται δλάκαιρο τὸ ἔθνος, καὶ σοῦ πλημμυρίζουν μὲ πόνο καὶ ἀπογοήτευσιν τὴ μεγάλη σου καρδιά, γλήγορα ξαναλαβαίνεις τὸ θάρρος, γιατί, «μεγαλοειδέτης σὺ, μονάχα στὴν ἰδέα προσέχεις καὶ κείνη μονάχα θυματίζεις, γιατί, χείμαρρος σὺ ὀρμητικὸς, ξεπερνᾷς καὶ παρασέρνεις στὴν ὁρμὴν καὶ γληγοράδα σου τὰ μικρὰ καὶ τιποτένια μπόδια τοῦ δοξαμένου σου δρόμου.

Τ' εἶναι μπροστά σου τὰ ταπεινὰ θανάμια;

Ὅχι, τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει, γιατί δὲ σοῦ λείπει ἡ πεποιθήση.

ποῦ σκόρπισε.

Παντοῦ ὅπου ξαπλώθηκαν οἱ βάρβαροι, κόβοντας τὰ φορέματά τους ἀπάνου στὰ κουρέλια τῆς αὐτοκρατορικῆς περφόρας, πρὸβαλαν, ἀφοῦ μιὰ φορὰ γιὰ πάντα λύθηκαν οἱ ἀρχαῖοι πολιτικοὶ δεσμοί, νέες γλώσσες, ἀσυνείδητα σύμβολα ποὺ παράσταναν νέες συνήθειες.

Ἄλλὰ καθὼς ἡ ἑλληνικὴ ἀντιστάθηκεν, οὐσιαστικά, τῆς ρωμαϊκῆς ἐπιδρομῆς, ἔτσι καὶ ἡ λατινικὴ δὲ χάθηκε δλότελα, καθὼς χαθῆκαν ἄλλοτε τὰ πρωτόγονα Ἰβηρικὰ καὶ Γαλατικὰ ἰδιώματα. Ἐξ ἑναντίας στερεώθηκε ὡς ἕνα εἶδος προγονικοῦ δεσμοῦ, ὅμως μεταμορφωμένη σύμφωνα μὲ τὴν κίνησιν καὶ μὲ τὴ ζωὴ τῶν νέων λαῶν, τῶν λαῶν ποὺ τραβοῦσανε μπροστά, ρυθμισμένοι ἀπὸ τὸ ζετύλιμά τους τὸ αὐτόνομο. Μὰ ποῖος ὁ λόγος ὁ βαθύς καὶ ἡ ἀρχὴ μιᾶς τέτοιας τελειωτικῆς ἀλλαγῆς;

Σημείωσα παραπάνου τὴν ἀναμφισβήτητη συγγένεια ποὺ μᾶς δείχνουν οἱ πολιτικὲς μεταβολὲς ἐνὸς λαοῦ καὶ ἡ γλῶσσα ποὺ δημιουργεῖ. Ἡ γλῶσσα εἶναι γιὰ τὸ κοινὸ αἰσθημα τῶν ἀτόμων ποὺ ἀποτελοῦν ἕνα λαὸ ὅ,τι ἡ φωτογραφικὴ πλάκα γιὰ τὸ ἀντικείμενον ποὺ καρφώνει ἀπάνω της τὴ διαβατικὴ του παράστασις.

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἱστορικὴ ἀσυνείδητη πράξις,

Φτόνος, μίσος καὶ ταπεινὴ φιλοδοξία ἐσαύρουσαν τὸ Χριστὸ μὰ δὲν ἐσοκώωσαν τὴν Ἰδέα. Ἐξῆσε ἡ Ἰδέα καὶ γίνηκε θρησκεία. Φτόνος, ἀτομικὸ συμφέρον, ταπεινὴ φιλοδοξία καὶ ἀμάθεια μὲ οὐκοφαντικὲς ζητοῦν νὰ πνίξουν τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀθάνατη καὶ ζῆ· σὺ τὸ ξέρεις καλύτερα ἀπ' ὅλους μας, κι' ὄσο ζητοῦν νὰ τὴν κρύβουν, ἢ νὰ τὴν μασκαρέβουν ἐκεῖνοι, ποὺ τὴ φοβοῦνται, δὲ θ' ἀργήσῃ νὰ δεῖξῃ σὶόν κόσμον ὅλο ελοφάνερα τὴν ὁμορφὴν καὶ μαγεμένη της ὄψη, καὶ κατατρεγμένη σήμερα μὰ αἴθριο Βασίλισσα, θὰ θρονιαστῆ στὸ λογισμό καὶ σὶς καρδιὰς τοῦ κόσμου διου.

Θρησκεία κ' ἡ γλῶσσα μας, δευτέρη θρησκεία!

Ὅχι, τὸ θάρρος δὲ μᾶς λείπει, μᾶς λείπει ἡ Ἐνωσις, κ' ἡ θρησκεία μας ἐκείνη πρέπει νὰ μᾶς ἐνώσῃ.

Σὺ, μᾶς τόπες, μὰ δάσκαλός μας σὺ, σὺ ἐνώσέ μας.

Τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει.

Κέρκυρα 21)3)05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Ἄχ! Πές το σὺ. Πές το ἀθῶο πλᾶσμα χαριτωμένο, ἐσὺ ἄκακο παιδί, γλυκόλαλο, ποὺ στέκεσαι δειλὸ καὶ τρέμεις. Δὲ βλέπεις πόση μαγεία κκι δόξα σὲ τριγυρίζει; Δὲ βλέπεις πέρα τὸν κάμπο ποὺ δροσοπρασινίζει μαλακὸς, τρυφερός καὶ μυρωδάτος σὺν τὸν κόρφο σου; Γιὰ κοίταζε κι' αὐτὰ τάγρο-λούλουδα ποὺ σὲ χαιρετοῦνε καὶ σὲ καλημερίζουν κόκκινα, ἀγνὰ καὶ δροσερὰ, σὺν τὸ ροδαλὸ τὸ εὐωδιασμένο χεῖλάκι σου. Πῶς! ἡ ψυχὴ σου νέκρωσε στὰ φιλιὰ τῆς ἀγάπης, τῆς παντοτινῆς καὶ παρθενικῆς ἀγάπης; Γιὰ τί δὲν αἰσθάνεσαι καὶ σὺ τ' ὠραιότερο τραγούδι τοῦ κόσμου; Τάχα δὲ βλέπεις τὴν νεκρανάστασιν τῆς φύσης, ποὺ τὰ πάντα στεφανώνει μὲ ζωὴ, δύναμιν, εὐωδιὰ, χρώματα καὶ πρασιναδά; Παντοτεινὰ λοιπὸν τὸ θάνατο θὰ θυμᾶσαι; Παντοτεινὰ ὁ νοῦς σου θὰ τρέχῃ στὰ σκοτεινὰ καὶ βαθιὰ ὄνειρα τῆς λησμονησιᾶς;

Πές το, ἄχ πές το, σὺ ἀθῶο πλᾶσμα κι' ἄς μὴ τρέμῃ στὸ νοῦ σου ὁ φόβος τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς λησμονησιᾶς. Ὅλα τώρα σ' ἀγαποῦνε καὶ ὅλα σοῦ γελοῦνε. Ὅλα θέλουνε κάτι νὰ σοῦ ποῦν, κάτι νὰ

σοῦ χάρισουν καὶ σὺ τρέμεις. Μὴν εἶσαι δειλὴ, γιατί ὁ ψεύτης ἔρωτας δὲ σοῦ χαμογελεῖ, οὔτε ἡ ὀχιά σοῦ χαρίζει τριαντάφυλλα. Εἶναι ἡ παρθενικὴ φύση ποὺ τώρα νεκραναστεμένη σοῦ μιλεῖ καὶ σοῦ δίνει γιὰ χάρισμα τὸ γλυκόπνοο φιλὶ τῆς ἀγάπης. Ἔλα γιὰ νὰ στολίσῃ τὸ κορμί σου μὲ κάθε χρῶμα κ' εὐωδιὰ, μὲ κάθε λογῆς τριαντάφυλλο καὶ κρίνο. Θέλει ὅλα τὰ λούλουδα τῆς ἀνοιξῆς νὰ τὰ σκορπίσῃ στὸ δρόμο τῆς ζωῆς σου ποὺ μ' ἀνοιγμένα φύλλα σοῦ γελοῦνε καὶ σοῦ φάλλουν τὴν ἀγάπην. Θέλουν νὰ σοῦ δώσουν ἕνα φιλὶ οὐράνιο καὶ μυστικὸ ποὺ μ' αὐτὸ ν' ἀγγιζοῦν τὴ ψυχὴ σου, τὸ λούλουδο τῆς ὁμορφίης σου. Ἄκακο παιδί, τί στέκεσαι δειλὸ καὶ τρέμεις; Δὲν ἀκούεις τίς μελωδίες ποὺ φτιάνουν τὰ πουλιὰ στὰ ἰσκιωμένα καὶ δροσερὰ δαση γιὰ τὸ φιλὶ καὶ γιὰ τὸν ἔρωτα τῆς ἀγάπης; Δὲν τὰ βλέπεις πῶς πάνε καὶ χάνονται σὺν τὰ νιάτα καὶ τὴ ζωὴ;...

Ἄνοιξε Ἐκείνη τὰ ἰκροαστικά της τὰ μάτια τὰ υπέρλαμπρα, σήκωσε τὰ φρύδια της τὰ μαλακὰ καὶ μὲ κοίταξε. Τὰ ξανθὲμαλλά της ἔπλεχαν σὰφ ἀχιτίδες στοὺς ὤμους της, καὶ τὸ πρόσωπό της τὸ μαγικὸ ἔρεγγε ζωῆς ἀχιτίδα. Ἐσμίξε τὰ ροδαλὰ χεῖλάκια της τ' ὠραῖο πλᾶσμα καὶ μὲ φίλησε. Μ' ἐφίλησε γλυκὰ, ἀθῶα, παρθενικὰ.

Ἐλαμψε κ' ἐγέλασε ὅλη ἡ φύση, στὰ φιλιὰ τῆς ἀγάπης, ποὺ μοῦ χάρισε Ἐκείνη.

Κέρκυρα

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΤΑ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ κ. Κρουμπάχερ δημοσιεύθηκε τιμητικώτατο σημεῖωμα γιὰ τὰ «Γράμματα» τοῦ Παλαμά γραμμένο ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν κ. Κρουμπάχερ. Στὸ σημεῖωμα αὐτὸ τὰ «Γράμματα» κρίνονται ὡς «ἕνα λαμπρὸ βιβλίον ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ μὲ μερικὰ φιλολογικιστορικά του μὲ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα καὶ συντελεῖ στὴν πρακτικὴ τὴ λύση του γιατί εἶναι γραμμένο στὴ δημοτικὴ γλῶσσα». Ὁ σοφὸς Βυζαντινολόγος δηλώνει πῶς πιά δὲ θάπαντῆσει σὲ καμιὰ ἐπίθεσιν κ' ἐπίκρισιν ἐκκεντρικῶν του—ἀπὸ τοὺς καμαρωμένους πατριώτες μας δά!—ποὺ πληθαίνουν, λείε, σὺν τὰ κουνέλια!..

καὶ οἱ ἴχοι ποὺ τὴν ἀποτελοῦνε συμβολίζουν, ὅλα μαζί, κάποιο χαραχτήρα.

Ἀπὸ τὴ σύγκρουσιν τῶν αἰσθημάτων βαθεῖς ἀλλαγὲς παίρνουν ἡ ἐνέργεια τῆς ζωῆς καὶ τὰ κληρονομικὰ μας ψυχόρμητα, καὶ ἐπηρεάζονται δυνατὰ καὶ ἀθελά μας οἱ ἰκροαστικοὶ τρόποι μας, ἐπομένως καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ στὸν τονισμό καὶ στὸν ὀργανισμό τῶν ὀνομάτων.

Ὁ ἄνθρωπος, ἄντρας ἢ γυναίκα, δὲν εἶναι ὁ ἴδιος, ὕστερ' ἀπὸ ἕνα πάθημα, ὅπως εἶτανε καὶ πρὶν χύσῃ δάκρυα. Πῶς μὴ πορεῖ ἕνας λαός, ἀφοῦ σκλαβωθῆ, νὰ ξαναγίνῃ καθὼς εἶτανε προτοῦ σκλαβωθῆ; Καὶ τί ξεπεσμός εἶναι νὰ ζῆ κανεὶς τὴ δική του τὴ ζωὴ;

Κάθε γλωσσικὴ μεταμόρφωσις ἀρχίζει λοιπὸν ἀπὸ φθογγολογικὲς ποικιλίες ποὺ τίς φέρνει ἡ διαφορητικὴ ζωὴ τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ.

Κ' ἔτσι ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα, δημοτικὴ ἢ καθαρεύουσα, εἶναι καθὼς καὶ οἱ νεολατινικὲς γλώσσες, μιὰ γλῶσσα καινούρια· γιατί, μὲ ὅλο τους τὸ ὀρθογραφικὸ σύστημα, οἱ λέξεις, κι αὐτὲς ποὺ παίρνονται σήμερα ἀνάλλαγα ἀπὸ τὴν ἀρχαία, ἔχουνε χάσῃ τὴν παλιά τους προφορὰ.

Πολὺ σωστὰ ὁ κ. Pernot τὰ εἶπε αὐτὰ στὸν πρόλογο τῆς «Νεοελληνικῆς γραμματικῆς» του ὁ-

ποιος τόνε διαβάσῃ, ἔχει τὸ κλειδί τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας μὲ τοὺς σχηματισμούς της καὶ μὲ τίς συνήθειες της.

Μέσα στὴν ἀπλή αὐτὴ ἐπιθεώρησιν ἡ ρωμαϊκὴ γλῶσσα φαίνεται, ἀγνάντια στὶς προσπάθειες τῶν καθαρολόγων, ἡ μόνη λογικὴ γλῶσσα, δηλονότι ἡ μόνη ἰκανὴ νὰ ταιριάζῃ μέσα της ἀρμονικὰ τοὺς τωρινούς ἴχους. Μ' αὐτὸ δὲν θέλομε νὰ ποῦμε πῶς δὲν ἔχουν ἀξία καὶ μερικὸ ἀπ' ὄσους γράφουνε στὴν καθαρεύουσα· κάθε ἄλλο· ὁ λόγος μας ἐδῶ γιὰ τὴ γραμματικὴ μόνον.

Ὅμως ἡ καθαρεύουσα, θέλοντας σώνει καὶ καλὰ νὰ φυλάξῃ κάποια συμπλέγματα συμφάνων ποὺ χαθῆκαν ἢ ἀλλάξανε, κοπιάζει μάταια, καὶ κοπανίζει στὸν ἀέρα· γιατί ἡ ἀρχαία γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκατασταθῆ τελειωτικὰ, παρὰ μονάχ' ἂν ἀνασταίνονταν στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ὅχι οἱ λέξεις μοναχὰ, μὰ καὶ οἱ ὀρθόγοι ποὺ τίς ἀποτελοῦν.

Μὰ ὄσο κι ἂν δὲν θέλουν νὰ τὸ παραδεχτοῦνε μερικὸ κομπογιαννίτες τῆς γλωσσολογίας, εἶναι σήμερα ἀποδειγμένο μὲ τὸ παραπάνου γιὰ ὅλους πῶς μῆτε τὸ δ, μῆτε τὸ β, μῆτε τὸ γ, μῆτε τὸ η, μῆτε τὸ εἰ, μῆτε τὸ οἰ, λ.χ. δὲν προφέρονται σήμερα, καθὼς τὰ προφέραν ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια.

Λίγο λίγο, ὕστερ' ἀπὸ τὸν ἔρχομό τοῦ χριστιαν-